

Rīgā,
2012. gada 24. septembrī

NEATKARĪGAIS TIESISKAIS ATZINUMS
*par nepieciešamību uzsākt parakstu vākšanu attiecībā uz
vēlētāju ierosināto likumprojektu „Grozījumi Pilsonības likumā”*

2012. gada 4. septembrī Centrālajā vēlēšanu komisijā (turpmāk — CVK) ir iesniegts vēlētāju parakstīts likumprojekts „Grozījumi Pilsonības likumā” (turpmāk — Ierosinājums), kas paredz noteikt, ka nepilsoņi, kuri līdz 2013. gada 30. novembrim Ministru kabineta noteiktajā kārtībā nav iesnieguši iesniegumus par nepilsoņa statusa saglabāšanu, ir uzskatāmi par Latvijas pilsoņiem.

Sekojojot dažu politisko spēku aicinājumiem apsvērt Ierosinājuma konstitucionālo atbilstību, CVK nolēma attiecīgi noskaidrot tiesību zinātnes ekspertu viedokļus, kurus plāno ņemt vērā, lemjot (turpmāk — Lēmums) par parakstu vākšanas uzsākšanas nepieciešamību attiecībā uz Ierosinājumu.

Šis atzinums tiek sniegts, lai sekmētu CVK Lēmuma tiesiskumu.

Pieņemot, ka Ierosinājumu ir pienācīgi parakstījuši ne mazāk kā 10000 balsstiesīgo Latvijas pilsoņu, par vienīgu tiesisko šķēršli lemt par parakstu vākšanas uzsākšanu attiecībā uz Ierosinājumu var būt tikai Ierosinājuma saturiska nepilnība.

Latvijā spēkā esošais normatīvais regulējums nedod skaidrojumu tādiem attiecībā uz likumprojektiem Latvijas Republikas Satversmes 78. pantā un likuma Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu 22. pantā iekļautajiem atslēgvārdiem kā «pilnīgi izstrādātu» (turpmāk — Norma). Tāpēc rodas nepieciešamība pēc attiecīgas tiesību normas interpretācijas. Saskaņā ar Administratīvā procesa likumu tiesību normas interpretācija nevar būt patvaļīga un tai jābūt veiktai atbilstoši tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam, izmantojot interpretācijas pamatmetodes (filoloģisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu.

Filoloģiskais: Normas jēga no valodnieciskā viedokļa izpaužas tādējādi, ka Ierosinājumam jābūt skaidram un nepārprotamam pēc sava satura. Spriežot pēc Ierosinājuma teksta, tā saturs ir objektīvi skaidrs un nepārprotams.

Vēsturiskais: apstākļi, pamatojoties uz kuriem Norma tika rādīta, izpaužas likumdevēja vēlmē nodrošināt tautai reālas, nevis iluzoras likumdošanas iniciatīvas tiesības. Respektīvi, Normas piemērošanā attiecībā uz Ierosinājumu priekšroka ir dodama saudzīgākai interpretācijai, lai nepieļautu tautas likumdošanas iniciatīvas pārvēršanu par iluzoru.

Sistēmiskais: Normas jēga noskaidrojas, galvenokārt, saistībā ar Latvijas Republikas Satversmes 1. un 2. pantiem, kas nosaka, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika un tās valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. Ievērojot, ka Norma ir domāta kā paņēmiens valsts suverēnās varas nepastarpinātai īstenošanai no tautas puses, tās ierobežojoša interpretācija attiecībā uz Ierosinājumu kā tautas varas izpausmi būtu prettiesiska.

Teleoloģiskais: Normas jēga un mērķis, izejot no lietderības un taisnīguma apsvērumiem, izpaužas kā liegums gadījumiem, kuros tautas nobalsošanai būtu nododami likumprojekti, kuru saturs būtu objektīvi neizpildāms, piemēram, attiecīgas tautas gribas formulējuma loģiskās nepilnības dēļ. Tādējādi Normas mērķis ir nepieļaut acīmredzami bezjēdzīgu materiālo un organizatorisko resursu prasošo tautas nobalsošanu.

Neviena interpretācijas metode neļauj secināt, ka Normā būtu iekļauts jautājums par likumprojektu tiesisko atbilstību spēkā esošajam normatīvajam regulējumam. Turklāt, CVK saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu nav kompetences attiecīgā jautājuma risināšanā. Ierosinājuma izvērtēšana pēc atbilstības Latvijas Republikas Satversmei no CVK puses būtu absurds, ievērojot, ka tādas kompetences nav nedz valsts prezidentam, nedz pat Satversmes Tiesai.

Interpretācijas pamatmetodes izmantošanas rezultātā rodas secinājums, ka Norma nevar būt par tiesisku pamatu CVK atteikumam uzsākt parakstu vākšanu attiecībā uz Ierosinājumu.

Bez tam, ievērojot, ka par tiesību normas interpretācijas mērķi ir nosprausts panākt taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu, ir jārēķinās, ka 12779 Latvijas pilsoņi gandrīz gada laikā parakstījās par Ierosinājumu, tērējot tam savu laiku un līdzekļus, pieņemot, ka Ierosinājums ir izstrādāts ne mazāk pilnīgi, nekā iepriekšējie, kuriem CVK rīkoja parakstu vākšanas bez jebkādiem iepriekšējiem vērtējumiem par to tiesiskumu. CVK atteikums uzsākt parakstu vākšanu attiecībā uz Ierosinājumu būtu netaisnīgs ne tikai pret attiecīgiem 12779 parakstītājiem, bet arī pret vairākiem simtiem tūkstošiem Latvijas nepilsoņiem kā parakstu vākšanā objektīvi ieinteresētajām personām. Bez tam šāds CVK atteikums būtu nelietderīgs, jo Ierosinājums ir versts uz Latvijas demokrātijas starptautiski atzītā trūkuma, t.i., masu nepilsonības, novēršanu.

Bažas, ka Ierosinājums aizskar tā saucamo Latvijas Republikas Satversmes kodolu, ir nepamatotas, ko apliecina pozitīvais Lietuvas piemērs, kura tāpat kā Latvija pieturas pie savas valsts kontinuitātes doktrīnas. Lietuvas valstiskums nav pazaudēts, izdarot izmaiņas savas tautas sastāvā, kas ir analogiskas Ierosinājumā piedāvātajam, līdz ar ko Ierosinājuma stāšanās likumīgā spēkā tiesību ziņā Latvijas pastāvēšanu apdraudēt nemaz nevar.

Arguments, ka Ierosinājums ir pretrunā ar citām likuma normām, un tāpēc to it kā nevar uzskatīt par pilnībā izstrādātu, ir absurds. Grozījumi likumā bieži ne tikai vien papildina iepriekšējo kārtību, bet arī to maina atbilstoši aktuāliem apstākļiem. Pēc loģikas likuma jebkurš grozījumu priekšlikums stājas pretrunā ar tiem noteikumiem, kuru grozījumi ir izvirzīti. Tiesību normas kolīzijas ir ierasta un pilnīgi normāla parādība un spēkā esošajā normatīvajā regulējumā ir šo kolīziju atrisināšanas noteikumi.

Administratīvā procesa likumā ietvertais vienlīdzības princips nosaka, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde pieņem vienādus lēmumus neatkarīgi no administratīvā procesa dalībnieku politiskajiem uzskatiem. Turklāt arī likuma Par centrālo vēlēšanu komisiju 4. pants uzliek CVK par pienākumu nodrošināt likumu vienveidīgu un pareizu piemērošanu. Asa politiska reakcija uz likumprojektu nav nekas īpašs priekš CVK, lai esošie apstākļi varētu būt par pamatu gadiem desmitiem izveidojusies vienveidīgai CVK praksei attiecībā uz likumu ierosināšanas kārtību.

CVK atteikuma uzsākt parakstu vākšanu attiecībā uz Ierosinājumu gadījumā radīsies pamats ierosināt jautājumu par CVK attiecīgi balsojošo locekļu iespējamo kriminālatbildību pēc Krimināllikuma 317. panta par dienesta pilnvaru pārsniegšanu.

Baltijas Starptautiskās Akadēmijas
Docētājs, tiesību zinātnes programma

Vladimirs A.BAGIROVS

Baltijas Starptautiskās Akadēmijas
Docētājs, tiesību zinātnes programma

Konstantins K.MATVEJEVS

Starptautisko un Eiropas tiesību
maģistrs (LL.M.)

Illarions I.GIRSS